

# പതഞ്ഞലി യോഗസൂത്ര

പ്രഥമഃ സമാധിപാദഃ .

- അഥ യോഗാനുശാസനം .. 1..
- യോഗശ്ചിത്തവൃത്തിനിരോധഃ .. 2..
- തദാ ദ്രഷ്ടുഃ സ്വരൂപേ.അവസ്ഥാനം .. 3..
- വൃത്തിസാരൂപ്യം ഇതരത്ര .. 4..
- വൃത്തയഃ പഞ്ചതയുഃ ക്ലിഷ്ടാ അക്ലിഷ്ടാഃ .. 5..
- പ്രമാണവിപര്യയവികൽപനിദ്രാസ്മൃതയഃ .. 6..
- പ്രത്യക്ഷാനുമാനാഗമാഃ പ്രമാണാനി .. 7..
- വിപര്യയോ മിഥ്യാഗ്യാനം അതദ്രൂപപ്രതിഷ്ഠം .. 8..
- ശബ്ദഗ്യാനാനുപാതീ വസ്തുശൂന്യോ വികൽപഃ .. 9..
- അഭാവപ്രത്യയാലംബനാ വൃത്തിരിദ്രാ .. 10..
- അനുഭൂതവിഷയാസ.ൻപ്രമോഷഃ സ്മൃതിഃ .. 11..
- അഭ്യാസവൈരാഗ്യാഭ്യാ.ൻ തന്നിരോധഃ .. 12..
- തത്ര സ്ഥിതൗ യതോ.അഭ്യാസഃ .. 13..
- സ തു ദീർഘകാലനൈരന്തര്യസൽകാരാസേവിതോ ദൃഢഭൃമിഃ .. 14..
- ദൃഷ്ടാന്തശ്രവികവിഷയവിതൃഷ്ണസ്യ വശീകാരസ.ങ്ഗ്യാ വൈരാഗ്യം .. 15..
- തത്പര.ൻ പുരുഷഖ്യാതേർഗുണവൈതൃഷ്ണ്യം .. 16..
- വിതർകവിചാരാനന്ദാസ്മിതാരൂപാനുഗമാത് സ.ൻപ്രഗ്യാതഃ .. 17..
- വിരാമപ്രത്യയാഭ്യാസപൂർവഃ സ.ൻസ്കാരശേഷോ.അന്യഃ .. 18..
- ഭവപ്രത്യയോ വിദേഹപ്രകൃതിലയാനാം .. 19..
- ശ്രദ്ധാവീര്യസ്മൃതിസമാധിപ്രഗ്യാപൂർവക ഇതരേഷാം .. 20..
- തീവ്രസ.ന്യോഗാനാം ആസനഃ .. 21..
- മൃദുമധ്യാധിമാത്രതാത് തതോ.അപി വിശേഷഃ .. 22..
- ഈശ്വരപ്രണിധാനാദ് വാ .. 23..
- ക്ലേശകർമ്മവിപാകാശയൈരപരാമൃഷ്ടഃ പുരുഷവിശേഷ ഇൗശ്വരഃ .. 24..
- തത്ര നിരതിശയ.ൻ സർവഗ്യാബീജം .. 25..
- സ പൂർവേഷാം അപി ഗുരുഃ കാലേനാനവച്ചേദാത് .. 26..
- തസ്യ വാചകഃ പ്രണവഃ .. 27..
- തജ്ജപസ്തദർഥഭാവനം .. 28..
- തഃ പ്രത്യക്ചേതനാധിഗമോ.അപ്യന്തരായാഭാവശ്ച .. 29..
- വ്യാധിസ്ത്യാനസ.ൻശയപ്രമാദാലസ്യോവിരതിദ്രാന്തിദർശനാലബ്ധഭൃ-  
മികത്യാനവസ്ഥിതയാനി ചിത്തവിക്ഷേപാസ്ത്രേ.അന്തരായഃ .. 30..
- ദ്യുഃഖദൗർമനസ്യാങ്ഗമേജയത്യാസപ്രശ്യാസാ വിക്ഷേപസഹഭൃവഃ .. 31..
- തത്പ്രതിഷേധാർഥം ഏകതന്താഭ്യാസഃ .. 32..
- മൈത്രീകരുണാമുദിതോപേക്ഷണാ.ൻ  
സുഖദ്യുഃഖപുണ്യാപുണ്യവിഷയാണാ.ൻ ഭാവനാതൽചിത്തപ്രസാദനം .. 33..
- പ്രചുർഭനവിധാരണാഭ്യാ.ൻ വാ പ്രാണസ്യ .. 34..
- വിഷയവതീ വാ പ്രവൃത്തിരുത്പന്നാ മനസഃ സ്ഥിതിനിബന്ധിനീ .. 35..
- വിശോകാ വാ ജ്യോതിഷ്മതീ .. 36..
- വീതരാഗവിഷയ.ൻ വാ ചിത്തം .. 37..
- സ്വപ്നനിദ്രാഗ്യാനാലംബന.ൻ വാ .. 38..
- യഥാഭിമതധ്യാനാദ് വാ .. 39..
- പരമാണു പരമമഹത്താന്തോ.അസ്യ വശീകാരഃ .. 40..

ക്ഷീണവൃത്തേരഭിജാതസ്യേവ മണേർഗ്രഹീത്യഗ്രഹണഗ്രാഹ്യേഷു  
 തത്സമതദഞ്ജനതാസമാപത്തിഃ .. 41..  
 തത്ര ശബ്ദാർഥഗ്യാനവികൽപൈഃ സ.കീർണാ സവിതർകാ സമാപത്തിഃ  
 .. 42..  
 സ്ത്യതിപരിശുദ്ധൗ സാരുപശൂന്യേവാർഥമാത്രനിർഭാസാ  
 നിർവിതർകാ .. 43..  
 ഏതയൈവ സവിചാരാ നിർവിചാരാ ച സൂക്ഷ്മവിഷയാ വ്യാഖ്യാതാ .. 44..  
 സൂക്ഷ്മവിഷയത.ൻ ചാലിങ്ഗപര്യവസാനം .. 45..  
 താ ഏവ സബീജഃ സമാധിഃ .. 46..  
 നിർവിചാരവൈശാരദ്യേ.അധ്യാത്മപ്രസാദഃ .. 47..  
 രത.ൻഭരോ തത്ര പ്രഗ്യാ .. 48..  
 ശ്രുതാനുമാനപ്രഗ്യാഭ്യാം അന്യവിഷയാ വിശേഷാർഥതാത് .. 49..  
 തജ്ജഃ സ.ൻസ്കാരോ ന്യസ.ൻസ്കാരപ്രതിബന്ധീ .. 50..  
 തസ്യാപി നിരോധേ സർവനിരോധാൻ നിർബീജഃ സമാധിഃ .. 51..

ഇതി പതഞ്ജലിവിരചിതേ യോഗസൂത്രേ പ്രഥമഃ സമാധിപാദഃ .

ദിതീയഃ സാധനപാദഃ .

തപഃസാധ്യായേശാരപ്രണിധാനാനി ക്രിയായോഗഃ .. 1..  
 സമാധിഭാവനാർഥഃ ക്ലേശതന്തുകരണാർഥശ്ച .. 2..  
 അവിദ്യാസ്മിതാരാഗദ്വേഷാഭിനിവേശാഃ ക്ലേശാഃ .. 3..  
 അവിദ്യാ ക്ഷേത്രം ഉത്തരേഷാ.ൻ പ്രസുപ്തതനുവിചിന്നോദാരാണാം .. 4..  
 അനിത്യാശുചിദ്യുഃഖാനാത്മസു നിത്യശുചിസുഖാത്മഖ്യാതിരവിദ്യാ .. 5..  
 ദൃഗ്ദർശനശക്ത്യോരേകാത്മതേവാസ്മിതാ .. 6..  
 സുഖാനുശയീ രാഗഃ .. 7..  
 ദുഃഖാനുശയീ ദേഷഃ .. 8..  
 സ്വരസവാഹീ വിദ്യേഷോ.അപി തഥാരൂഢോ ഭിനിവേശഃ .. 9..  
 തേ പ്രതിപ്രസവഹേയാഃ സൂക്ഷ്മാഃ .. 10..  
 ധ്യാനഹേയാസ്സദൃശതയഃ .. 11..  
 ക്ലേശമൂലഃ കർമാശയോ ദൃഷ്ടാദൃഷ്ടജന്മവേദനീയഃ .. 12..  
 സതി മൂലേ തദിപാകോ ജാത്യായുർഭോഗാഃ .. 13..  
 തേ ഹ്യാദപരിതാപഫലാഃ പുണ്യാപുണ്യഹേതുതാത് .. 14..  
 പരിണാമതാപസ.ൻസ്കാരദുഃഖൈർഗുണവൃത്തിവിരോധാച് ച ദുഃഖം  
 ഏവ സർവ.ൻ വിവേകിനഃ .. 15..  
 ഹേയ.ൻ ദുഃഖം അനാഗതം .. 16..  
 ദ്രഷ്ട്യദ്യുശ്യയോഃ സ.ന്യോഗോ ഹേയഹേതുഃ .. 17..  
 പ്രകാശക്രിയാസ്ഥിതിശീല.ൻ ഭൃതേന്ദ്രിയാത്മക.ൻ ഭോഗാപവർഗാർഥ.ൻ  
 ദൃശ്യം .. 18..  
 വിശേഷാവിശേഷലിങ്ഗമാത്രാലിങ്ഗാനി ഗുണപർവാണി .. 19..  
 ദ്രഷ്ടാ ദൃശിമാത്രഃ ശുദ്ധോ.അപി പ്രത്യയാനുപശ്യഃ .. 20..  
 തദർഥ ഏവ ദൃശ്യസ്യാത്മാ .. 21..  
 കൃതാർഥ.ൻ പ്രതി നഷ്ടം അപ്യനഷ്ട.ൻ തദന്യസാധാരണതാത് .. 22..  
 സ്വസാമിശക്ത്യോഃ സാരൂപോപലബ്ധിഹേതുഃ സ.ന്യോഗഃ .. 23..  
 തസ്യ ഹേതുരവിദ്യാ .. 24..  
 തദഭാവാത് സ.ന്യോഗാഭാവോ ഹാന.ൻ. തദ്യുശോഃ കൈവല്യം .. 25..

വിവേകഖ്യാതിരവിപ്ലവാ ഹാനോപായഃ .. 26..  
 തസ്യ സപ്തധാ പ്രാതഭുമിഃ പ്രശ്നോ .. 27..  
 യോഗാങ്ഗാനുഷ്ഠാനാദ് അശുദ്ധിക്ഷയേ ശ്ലോകദീപിരോ  
 വിവേകഖ്യാതേഃ .. 28..  
 യമനിയമാസനപ്രാണായാമപ്രത്യാഹാരധാരണാധ്യാനസമാധയോ.അഷ്ടാവ  
 അങ്ഗാനി .. 29..  
 അഹി.ൻസാസത്യാസ്തേയബ്രഹ്മചര്യപരിഗ്രഹാ യമാഃ .. 30..  
 ജാതിദേശകാലസമയാനവച്ചിന്നാഃ സാർവഭൗമാ മഹാവ്രതം .. 31..  
 ശൗചസ.തോഷതപഃസാധ്യായേശ്വരപ്രണിധാനാനി നിയമാഃ .. 32..  
 വിതർകബാധനേ പ്രതിപക്ഷഭാവനം .. 33..  
 വിതർകാ ഹായ്.ൻസാദയഃ കൃതകാരിതാനുമോദിതാ ലോഭക്രോധമോഹപുർവ്വകാ  
 മൃദുമധ്യാധിമാത്രാ ദുഃഖാശ്ലോകാനന്തഫലാ ഇതി  
 പ്രതിപക്ഷഭാവനം .. 34..  
 അഹി.ൻസാപ്രതിഷ്ഠായാ.ൻ തത്സന്നിധൗ വൈരത്യാഗഃ .. 35..  
 സത്യപ്രതിഷ്ഠായാ.ൻ ക്രിയാഫലാശ്രയത്വം .. 36..  
 അസ്തേയപ്രതിഷ്ഠായാ.ൻ സർവരത്നോപസ്ഥാനം .. 37..  
 ബ്രഹ്മചര്യപ്രതിഷ്ഠായാ.ൻ വീര്യലാഭഃ .. 38..  
 അപരിഗ്രഹസ്ഥൈര്യേ ജന്മകഥ.ന്താസ.ൻബോധഃ .. 39..  
 ശൗചാത് സാങ്ഗജ്യഗുപ്തസാ പരൈരസ.ൻസർഗഃ .. 40..  
 സത്താശുദ്ധിസൗമനസ്യൈകാഗ്രേന്ദ്രിയജയാത്മദർശനയോഗ്യതാനി  
 ച .. 41..  
 സ.തോഷാദ് അനുത്തമഃ സുഖലാഭഃ .. 42..  
 കായേന്ദ്രിയസിദ്ധിരശുദ്ധിക്ഷയാത് തപസഃ .. 43..  
 സാധ്യായാദ് ഇഷ്ടദേവതാസ.ൻപ്രയോഗഃ .. 44..  
 സമാധിസിദ്ധിരീശ്വരപ്രണിധാനാത് .. 45..  
 സ്ഥിരസുഖം ആസനം .. 46..  
 പ്രയത്നശൈഥിലധ്യാനന്തസമാപത്തിഭ്യോ .. 47..  
 തതോ ദന്ധാനഭിഘ്നാതഃ .. 48..  
 തസ്മിൻ സതി ശ്വാസപ്രശ്വാസയോർഗതിവിച്ഛേദഃ പ്രാണായാമഃ .. 49..  
 ബാഹ്യാഭ്യന്തരസ്തംഭവൃത്തിഃ ദേശകാലസ.ങ്ഖ്യാഭിഃ  
 പരിദ്യഷ്ടോ ദീർഘസൂക്ഷ്മഃ .. 50..  
 ബാഹ്യാഭ്യന്തരവിഷയാക്ഷേപീ ചതുർഥഃ .. 51..  
 തതഃ ക്ഷീയതേ പ്രകാശാവരണം .. 52..  
 ധാരണാസു ച യോഗ്യതാ മനസഃ .. 53..  
 സ്വസ്വവിഷയാസ.ൻപ്രയോഗേ ചിത്തസ്യ സ്വരൂപാനുകാര ഇവേന്ദ്രിയാണാ.ൻ  
 പ്രത്യാഹാരഃ .. 54..  
 തതഃ പരമാ വശ്യതേന്ദ്രിയാണാം .. 55..

ഇതി പതഞ്ജലിവിരചിതേ യോഗസൂത്രേ ദ്വിതീയഃ സാധനപാദഃ .

തൃതീയഃ വിഭൂതിപാദഃ .

ദേശബന്ധശ്ചിത്തസ്യ ധാരണാ .. 1..  
 തത്ര പ്രത്യയൈകതാനതാ ധ്യാനം .. 2..  
 തദ് ഏവാർഥമാത്രനിർഭാസ.ൻ സ്വരൂപശൂന്യം ഇവ സമാധിഃ .. 3..  
 ത്രയം ഏകത്ര സ.ന്യമഃ .. 4..

തജ്ജയാൽ പ്രശ്നം.അ.അലോകം .. 5..  
 തസ്യ ഭൂമിഷു വിനിയോഗം .. 6..  
 ത്രയം അന്തരങ്ഗ.ൻ പൂർവ്വേഭ്യഃ .. 7..  
 തദ് അപി ബഹിരങ്ഗ.ൻ നിർബീജസ്യ .. 8..  
 വ്യുത്ഥാനനിരോധസ.ൻസ്കാരയോരഭിഭവപ്രാദുർഭാവൗ  
 നിരോധക്ഷണചിത്താനായോ നിരോധപരിണാമഃ .. 9..  
 തസ്യ പ്രശാന്തവാഹിതാ സ.ൻസ്കാരാത് .. 10..  
 സർവാർഥതൈകാഗ്രതയോഃ ക്ഷയോദയൗ ചിത്തസ്യ സമാധിപരിണാമഃ .. 11..  
 തതഃ പുനഃ ശാന്തോദിതൗ തുല്യപ്രത്യയൗ  
 ചിത്തസ്യകാഗ്രതാപരിണാമഃ .. 12..  
 ഏതേന ഭൂതേന്ദ്രിയേഷു ധർമ്മലക്ഷണാവസ്ഥാപരിണാമാ വ്യാഖ്യാതാഃ  
 .. 13..  
 ശാന്തോദിതാവ്യപദേശ്യധർമ്മാനുപാതീ ധർമ്മീ .. 14..  
 ക്രമാന്യത.ൻ പരിണാമാന്യത്വേ ഹേതുഃ .. 15..  
 പരിണാമത്രയസ.ന്യമാദ് അതീതാനാഗതശ്ചിത്താനം .. 16..  
 ശബ്ദാർഥപ്രത്യയാനാം ഇതരേതരാധ്യാസാത് സ.ങ്കരഃ.  
 തത്പ്രവിഭാഗസ.ന്യമാത് സർവഭൂതരുതശ്ചിത്താനം .. 17..  
 സ.ൻസ്കാരസാക്ഷൽകരണാത് പൂർവജാതിശ്ചിത്താനം .. 18..  
 പ്രത്യയസ്യ പരചിത്തശ്ചിത്താനം .. 19..  
 ന ച തത് സാലംബന.ൻ, തസ്യോവിഷയീഭൂതത്വാത് .. 20..  
 കായരൂപസ.ന്യമാത് തദ്ഗ്രാഹ്യശക്തിസ്തംഭേ  
 ചക്ഷുഃപ്രകാശാസ.ൻപ്രയോഗേ.അന്തർധാനം .. 21..  
 ഏതേന ശബ്ദാദ്യന്തർധാനമുക്തം  
 സോപക്രമ.ൻ നിരൂപക്രമ.ൻ ച കർമ്മ. തത്സ.ന്യമാദ് അപരാന്തശ്ചിത്താനം,  
 അരിഷ്ടഭേദോ വാ .. 22..  
 മൈത്ര്യാദിഷു ബലാനി .. 23..  
 ബലേഷു ഹസ്തിബലാദിനി .. 24..  
 പ്രവൃത്തയാലോകന്യാസാത് സുക്ഷ്മവ്യവഹിതവിപ്രകൃഷ്ടശ്ചിത്താനം .. 25..  
 ഭൂവനശ്ചിത്താന.ൻ സുര്യേ സ.ന്യമാത് .. 26..  
 ചന്ദ്രേ താരാവ്യഹശ്ചിത്താനം .. 27..  
 ധ്രുവേ തദ്ഗതിശ്ചിത്താനം .. 28..  
 നാഭിചക്രേ കായവ്യൂഹശ്ചിത്താനം .. 29..  
 കണ്ഠകുപേ ക്ഷുൽപിപാസാനിവൃത്തിഃ .. 30..  
 കൂർമ്മനാഡ്യാ.ൻ സ്ഫൈര്യം .. 31..  
 മുർധജ്യോതിഷി സിദ്ധദർശനം .. 32..  
 പ്രാതിഭാദ് വാ സർവം .. 33..  
 ഹൃദയേ ചിത്തസ.നീത് .. 34..  
 സത്യാപുരുഷയോരത്യന്താസ.ങ്കീർണയോഃ പ്രത്യയാവിശേഷോ ഭോഗഃ  
 പരാർഥത്വാത് സാർഥസ.ന്യമാത് പുരുഷശ്ചിത്താനം .. 35..  
 തതഃ പ്രാതിഭാഗവണവേദനാദർശാസാദവാർത്താ ജായന്തേ .. 36..  
 തേ സമാധാവ് ഉപസർഗാ. വ്യുത്ഥാനേ സിദ്ധയഃ .. 37..  
 ബന്ധകാരണശൈഥിലയാത് പ്രചാരസ.ന്ദേദനാച് ച ചിത്തസ്യ  
 പരശരീരാവേശഃ .. 38..  
 ഉദാനജയാജ്ജലപങ്കകണ്ടകാദിഷ്വസങ്ഗ ഉത്ക്രാന്തിശ്ച .. 39..  
 സമാനജയാത് പ്രജലനം .. 40..  
 ശ്രോത്രാകാശയോഃ സ.ൻബന്ധസ.ന്യമാദ് ദിവ്യ.ൻ ശ്രോത്രം .. 41..  
 കായാകാശയോഃ സ.ൻബന്ധസ.ന്യമാൽ ലഘുതുലസമാപത്തേശ്ചാകാശഗമനം .. 42..  
 ബഹിരകൽപിതാ വൃത്തിർമഹാവിദേഹാ. തതഃ പ്രകാശാവരണക്ഷയഃ

.. 43..

സ്ഥൂലസ്വരൂപസൂക്ഷ്മാനയാർഥവത്ത്വസംസ്കൃമാദ്ഭൂതജയഃ .. 44..

തതോ.അണിമാദിപ്രാദുർഭാവഃ കായസംസ്ഥിതം തദർത്ഥാനഭിപ്രായാൽ .. 45..

രൂപലാവണ്യബലവജ്ജസംസ്ഥാനതാനി കായസംസ്ഥിതം .. 46..

ഗ്രഹണസ്വരൂപാസ്ഥിതാനയാർഥവത്ത്വസംസ്കൃമാദ് ഇന്ദ്രിയജയഃ .. 47..

തതോ മനോജവിത്വം വികരണഭാവഃ പ്രധാനജയശ്ച .. 48..

സത്ത്വപുരുഷാന്യതാഖ്യാതിമാത്രസ്യ സർവഭാവോധിഷ്ഠാത്വത്വം സർവ്വത്ത്വത്വം ച .. 49..

തദൈരാഗ്യാദപി ദോഷബീജക്ഷയേ കൈവല്യം .. 50..

സ്ഥാനൂപനിമന്ത്രണേ സങ്ഗസ്ഥയാകരണം പുനഃ അനിഷ്ടപ്രസംഗാൽ .. 51..

ക്ഷണതത്ക്രമയോഃ സംസ്കൃമാദവിവേകജ്ഞം ശ്യാനം .. 52..

ജാതിലക്ഷണദേശൈരന്യതാ.അനവചേദാൽ തുല്യയോസ്തതഃ പ്രതിപത്തിഃ .. 53..

താരകം സർവവിഷയം സർവമാവിഷയം അക്രമം ചേതി വിവേകജ്ഞം ശ്യാനം .. 54..

സത്ത്വപുരുഷയോഃ ശുദ്ധിസാമ്യേ കൈവല്യം ഇതി .. 55..

ഇതി പതഞ്ജലിവിരചിതേ യോഗസൂത്രേ തുതീയോ വിഭൂതിപാദഃ

ചതുർഥഃ കൈവല്യപാദഃ .

ജന്തുഷധിമന്ത്രതപഃസമാധിജാഃ സിദ്ധയഃ .. 1..

ജാത്യന്തരപരിണാമഃ പ്രകൃത്യാപുരാൽ .. 2..

നിമിത്തം അപ്രയോജകം പ്രകൃതീനാം. വരണഭേദസ്തു തതഃ ക്ഷേത്രീകവാൽ .. 3..

നിർമാണചിത്താന്യസ്ഥിതമാത്രാൽ .. 4..

പ്രവൃത്തിഭേദേ പ്രയോജകം ചിത്തം ഏകം അനേകേഷാം .. 5..

തത്ര ധ്യാനജം അനാശയം .. 6..

കർമ്മശുക്ലാക്യഷ്ണം യോഗിനഃ ത്രിവിധം ഇതരേഷാം .. 7..

തതസ്തദിപാകാനുഗുണാനാം ഏവാഭിവിദ്യക്ലിർവാസനാനാം .. 8..

ജാതിദേശകാലവ്യവഹിതാനാം അപ്യാനന്തര്യം, സ്മൃതിസംസ്കാരയോഃ ഏകരൂപത്വാൽ .. 9..

താസാം അനാദിത്വം ചാശിഷോ നിത്യത്വാൽ .. 10..

ഹേതുഫലാശ്രയാലംബനൈഃ സംബന്ധിതത്വാദ് ഏഷാം അഭാവേ തദഭാവഃ .. 11..

അതീതാനാഗതം സ്വരൂപതോ.അസ്ത്വധാഭേദാദ് ധർമ്മാണാം .. 12..

തേ വ്യക്തസൂക്ഷ്മാ ഗുണാത്മാനഃ .. 13..

പരിണാമൈകത്വാദ് വസ്തുതത്ത്വം .. 14..

വസ്തുസാമ്യേ ചിത്തഭേദാൽ തയോർവിഭക്തഃ പന്ഥാഃ .. 15..

ന ചൈകചിത്തതന്ത്രം വസ്തു തദ് അപ്രമാണകം തദാ കിൻ സ്യാത് .. 16..

തദുപരാഗാപേക്ഷത്വാൽ ചിത്തസ്യ വസ്തു ശ്യാതാശ്യാതം .. 17..

സദാ ശ്യാതാശ്ചിത്തവൃത്തയസ്തുപ്രഭോഃ പുരുഷസ്യാപരിണാമിത്വാൽ .. 18..

ന തത് സ്വാഭാസന്ദൃശ്യത്വാൽ .. 19..

ഏകസമയേ ചോഭയാനവധാരണം .. 20..

ചിത്താന്തരദ്യശ്ച ബുദ്ധിബുദ്ധേരതിപ്രസംഗഃ സ്മൃതിസംഹരശ്ച .. 21..

ചിതരപ്രതിസംക്രമായാസ്തദാകാരാപത്തൗ സ്വബുദ്ധിസംബന്ധം .. 22..

ദ്രഷ്ടവ്യദ്യശ്യാപരക്തം ചിത്തം സർവ്വാർഥം .. 23..

തദസ.ങ്ഖ്യേയവാസനാചിത്രം അപി പരാർഥ.ൻ സ.ൻഹത്യകാരിതാത് .. 24..

വിശേഷദർശിന ആത്മഭാവഭാവനാവിനിവൃത്തിഃ .. 25..

തദാ വിവേകനി.ന.ൻ കൈവല്യപ്രാഗ്ഭാര.ൻ ചിത്തം .. 26..

തച്ചിദ്രേഷു പ്രത്യയാന്തരാണി സ.ൻസ്കാരേഭ്യഃ .. 27..

ഹാനം ഏഷാ.ൻ ക്ലേശവദുക്ലം .. 28..

പ്രസ.ങ്ഖ്യാനേ.അപ്യകുസീദസ്യ സർവമാവിവേകഖ്യാതേർധർമ്മമേഘഃ സമാധിഃ .. 29..

തതഃ ക്ലേശകർമ്മവിവൃത്തിഃ .. 30..

തദാ സർവാവരണമലാപേതസ്യ ഗ്ഗ്യാനസ്യ.അനന്ത്യാജ്ഗ്ത്യേയം അൽപം .. 31..

തതഃ കൃതാർഥാനാ.ൻ പരിണാമക്രമപരിസമാപ്തിർഗുണാനാം

.. 32..

ക്ഷണപ്രതിയോഗീ പരിണാമാപരാന്തനിഗ്രഹ.ർഹ്യഃ ക്രമഃ .. 33..

പുരുഷാർഥശൂന്യാനാ.ൻ ഗുണാനാ.ൻ പ്രതിപ്രസവഃ കൈവല്യ.ൻ,

സ്വരൂപപ്രതിഷ്ഠാ വാ ചിതിശക്തിരേതി .. 34..

ഇതി പതഞ്ജലിവിരചിതേ യോഗസൂത്രേ ചതുർഥഃ കൈവല്യപാദഃ .

.. ഇതി പാതഞ്ജലയോഗസൂത്രാണി ..